

**Dissertatio inauguralis physico-medica de ebore fossili Suevo Halensi /
[Johann Friedrich Beyschlag].**

Contributors

Beyschlag, Johann Friedrich.
Hoffmann, Friedrich, 1660-1742.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typ. Jo. Christian Hilligeri, [1734]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cfshrjt4>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO IN AVGVRALIS PHYSICO-MEDICA
DE
BORE FOSSILI SVEVICO HALENSI

QVAM
FAVENTE SVMMO NVMINE
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRÆSIDE
N. FRIDERICO HOFFMANNO
ACADEMIÆ ET FACVLTATIS MEDICÆ SENIORE
PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES LEGITIME IMPETRANDI

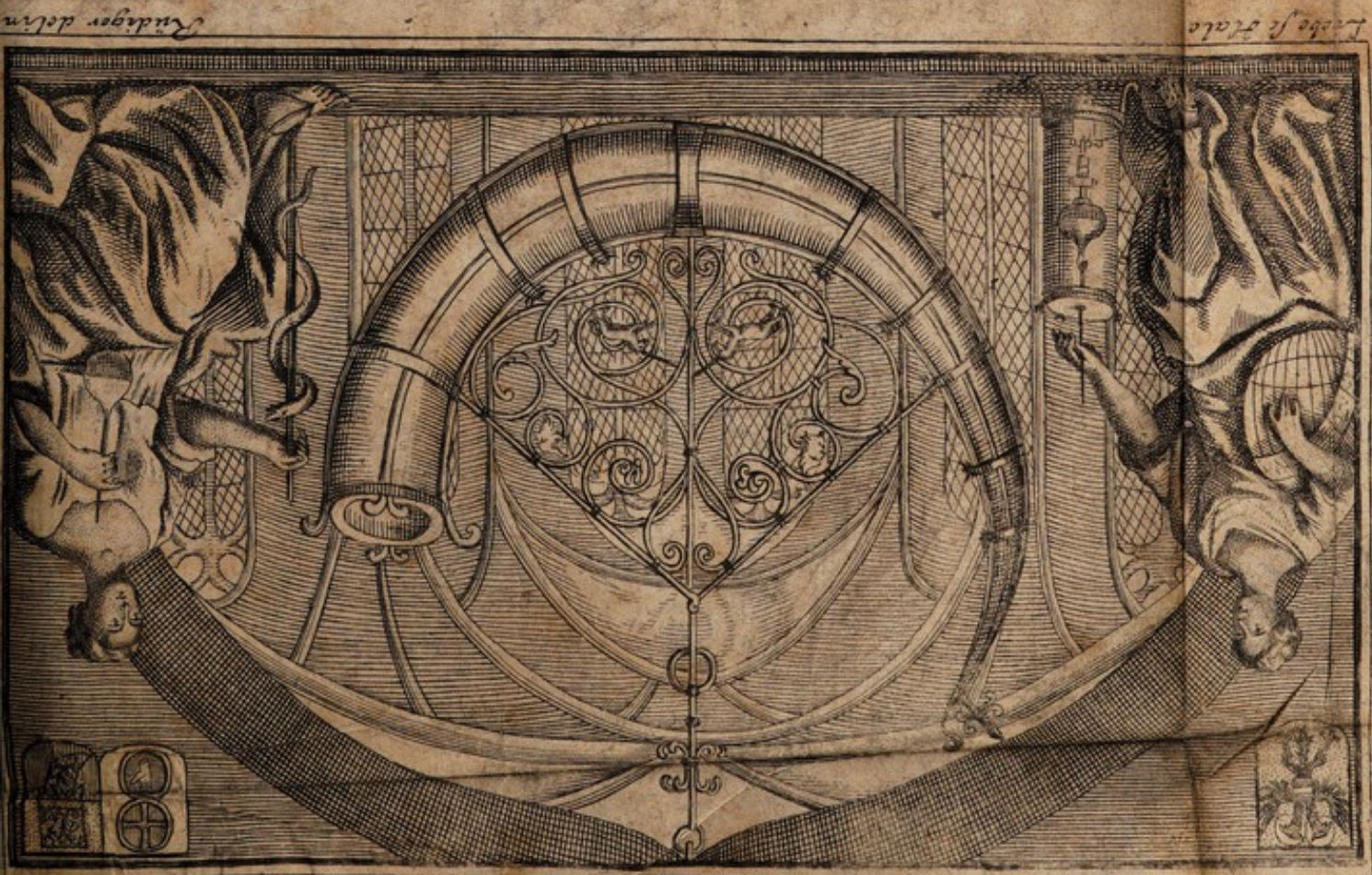
D. 12. Jan. Anni MDCCXXXIV.

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

IOANNES FRIDERICVS BEYSLAG

HALA SVEVVS.

DE REBUS PUBLICIS

19

BORE FOSSIL SVETICO HALLENSIS

REAVENTE SAMO NVMINE
AN NEM RECIPIERIS
PRESIDE

N. FRIDERICUS HOFEMANNUS
ACADEMIE ET FACULTATIS MEDICAE SENIOR

PRO LICENTIA

SVMOS IN ARTE MEDICA HONORIS ELEGIT IMITANDI
D. D. FRIDERICUS HOFEMANNUS

RECTOR

AVCTOR

IOANNES FRIDERICUS BEYSCHLAG

HALLE 1775

SACRI ROMANI IMPERII

LIBERÆ REIPUBLICÆ,

QVÆ

HALÆ SVEVORVM

EST,

VIRIS ILLVSTRIBVS, MAGNIFICIS, EXCEL-
LENTISSIMIS, CONSVLTISSIMIS, AM-
PLISSIMIS, PRVDENTISSIMIS

DOMINIS

CONSVLIBVS

QVINQVEVIRIS

CONSILIARIIS

CETERISQVE

QVIBVS

REIPUBLICÆ SALVS CVRÆ

CORDIQVE EST,

*PATRVM CONSCRIPTORVM MEMBRIS
SPLENDIDISSIMIS, SPECTA-
TISSIMIS*

DOMINIS MOECENATIBVS

ATQVE

PATRONIS SVIS

SEMPER GRATIOSIS, SVMMOQVE VENERATIONE
CVLTV SVBMISSE PROSEQVENDIS

SPECIMEN HOC INAVGVRALE MEDICVM

EA, QVA DECET, OBSERVANTIA

DAT, DICAT, ET DEDICAT

TANTORVM NOMINVM

OBSEQVIOSISSIMVS

AVCTOR.

DISSERTATIO INAUGURALIS PHYSICO-
MEDICA

DE

EBORE FOSSILI SVEVICO
HALENSI.

PRAEFATIO.

Eum in latebris etiam subterra-
neis mirandum, venerandumque
operosa præbet natura: & quæ in
sacris revelata legimus paginis; non
raro ex imis terræ visceribus confir-
mari deprehendimus. Prolixum
nimis foret, amplis argumentis hanc
corroborare thesin, & sufficiet, si paucis duntaxat mon-
straverimus, non pauca diluvii universalis documenta,
in terrarum reperiri gremio. Totum, quod summus
rerum opifex condidit, universum, triplici potissimum

creatu-

creaturarum ordine; minerali videlicet, vegetabili, & animali compositum esse, neminem latebit: nec quenquam fugiet, cuivis ordini seu regno, suos terminos posuisse Numen tam certos, ut illos absque ipsius vitæ ac naturæ destructione transire neutiquam liceat. Metalla, & quæcunque minerali regno accensentur, tam fixam in terræ penetralibus obtinuerunt sedem; ut illa egressa, vitam, si sic loqui licet, ac vegetationem suam amittant. Et qui animali regno tributi sunt fines, aereo tantum, & aqueo includuntur elemento: quo relicto, non nisi mortua, vel saltem morti destinata, mineralium domicilio, quod terrarum abyssus præbet, insinuantur cuncta animalium: si talpas, lumbricos terrestres, & quædam insecta, superficiem terræ duntaxat perreptantia, exceperis. Verum enim vero contra has naturæ leges, profundissima terrarum loca plena sunt animantium ossibus, & non raro talium, quæ, dum vivunt, in remotissimis aluntur regionibus, atque jam ab animali mollitie, in lapideam ac mineralem transferunt naturam. Nostra Germania nec Elephantes, nec marina fovet conchilia: quot vero sunt horum animalium, quæ vel in toto, vel in partibus, ex profundo nostrorum locorum eruantur. Testantur id naturæ curiosorum musæa, ejusmodi subjectis rarioribus plena; rerumque naturalium scriptores calculum addunt. Unde vero tanta peregrina, tantaque fere monstra ex diffitis Indiis, ac remotissimo Pelago, ad imos nostræ terræ abyssos, quibus vix hominibus accessus datur, devenerunt? Hæc profecto, maximeque marina conchilia, clarissimo sunt argumento, terras olim magnam inun-

inundationem passas fuisse; non superficialem: repugnat enim altissimus effossorum animalium situs; nec particularem, refragatur enim eorundem praesentia, in cunctis fere regionibus obvia: sed universalem, profundam, stupendamque. Hanc suggerit naturae scrutinium, ignarum quale illud fuerit diluvium: sacrae vero litterae idem describunt ample. Et ex censu horum animalium, ad terrae cavernas damnatorum occurrit quoque sic dictum ebur ac unicornu fossile: de quo, secundante summo Numine jam agere constituimus, Nostro enim instituto praebuit occasionem, uberior, quam hujus fossilis Hala Suevorum suppeditavit, copia: cujus historiam, quantum nobis innotuit, paucis praemitemus.

HISTORIA EBORIS FOSSILIS, HALÆ SVEVORVM REPERTI.

Hala Suevorum, urbs in angusta valle, quam altissimi montes, densaque sylvæ undique cingunt, sita, atque super solo, salino liquore perfuso exstructa, (unde etiam sal commune ibidem coquitur, cujus naturam D. Lic. HEFFELMEYERVS diss. Aldorfi Noricorum, anno 1731. habita explicavit) non raro multam unicornu fossilis, ex imis terrae cavernis eruti exhibuit quantitatem. Sic annales significant, anno post Christum natum 1494. cum ad ædificandam curiam, terra insigni altitudine perfoderetur, cornu tale maximum, longumque sine ramis fuisse repertum: cujus meminerunt JOANNES LAVRENTIVS BAVSCH *tr. de unicornu fossili pag. 180.* & CRVSIVS *annal. suev. Lib. 9. pag. 3. c. 5.* Dein-

Deinceps anno 1605. haud procul ab urbe in valle quadam, quæ binos pagos, *Neunbronn* & *Hochstadt* dictos distinguit, erutum e terra fuit cornu quoddam, ingentis magnitudinis. Fidem fere superat, si dixerò, illud pondere suo, quinque centenarios omnino superare: at publicis testimoniis fultus, hoc asseverare possum: siquidem illud, ferreis inclusum vinculis, adhuc hodie Halæ, in templo, quod S. Michaeli sacrum est, omnium intuentium oculis patet: & in adjecto icone advivum delineatur. Huic cornui hæc appensa est inscriptio:

Tausend Sechshundert und Fünff Jahr,
Den Dreyzehenden Februarii ich gefunden war,
Bey Neunbronn an dem Hällischen Land,
Am Bühler Fluß zur linken Hand,
Samt grossen Knochen und lang Gebein,
Sag Lieber, was Arth ich mag seyn.

Ceterum intus est cavum, sensim recurvum, anterius acutum, & colore subcinereo ossa æmulatur, quæ ex agris passim eruuntur: de quo inferius agemus, quorsum pertineat.

Neque vero hodie solum Halense hisce caret fossilibus: namque prope urbem est todina, quæ coctoribus laterum præbet limum, illis conficiendis aptum, ex albo rubicundum. Altitudo illius sex virorum superat longitudinem: dicto autem limo intermixtaprehenduntur varia ossa alba, cinerea, friabilia, magnorum animalium, nostris locis inusitatorum; nec non multa ligna petrefacta; integræ arbores, & permulta unicornu fossilis fragmenta. Hæc proxime ambit arena,
atta-

attactu gelidissima, illisque firmiter adhærescit: sub terra sunt ponderosissima, & super fornace deposita, ligno fiunt leviora,

Ad hæc non ita pridem nova, sed tristissima, ebur hoc in Halensi solo reperiundi, sese obtulit occasio. Postquam enim anno 1728. mense Augusto, urbs ista gravi incendio, quod per hominum memoriam, exceptis levioribus, ab urbe condita tertium est, ultra tertiam partem deflagiasset; & posthæc in eo essent ci-
ves, ut inter alias, communes exstruerent ædes, conventibus publicis tributas: adparuit inter ruinas in profundo terræ, ad altitudinem sedecim cum dimidio pedum perforatæ, limus rubicundus, qui siccatus, & elixatus sal nitri suppeditavit. Cum hoc ingens copia, dicti unicornu fossilis, levis, ex albo cinerei, atque friabilis, non modo in minoribus frustulis, sed majoribus quoque effossa est; adeo ut unum, quod tamen neutiquam integrum erat, longitudine septem cum dimidio pedum, crassitie duodecim digitos expleret. Et hæc est historia eboris fossilis, Halæ Suevorum, diversis temporibus reperti. Neque vero Hala Saxonum vacua est dictis fossilibus, quorum quamplurima, & varii generis ossa, cornua, dentes, diversorum animalium, in illustris PRÆSIDIS Musæo exstant, quæ maximam partem in Halæ confiniis reperta sunt. Cum primis inter ea magnitudine reliqua superat dens quidam elephanti, duodecim librarum pondus æquans, quem verbis *Excellentissimi SCHVLTZII*, prout in *Commerc. Litter. Norimb. anno 1732. pag. 405.* se habent, sic describimus: *Dens ille, omnibus genuinitatis signis conspicuus, ex lapidicina Esperstadiensi est erutus. Pagus hic est tribus horis*

hinc distans, in via illa, quæ Querfurtum ducit, comitatus Mansfeldiæ adscriptus. Cæditur ibi lapis calcarius, ad marmor gryseum accedens, cujus multus usus est ad pavimenta ædium sternenda, & scalarum gradus construendos. In medio talis saxi, ad viginti pedum profunditatem, repertus hic dens fuit; sed quod dolendum, ab incautis operariis in tria frustra contractus prodiit. Duas ulnas æquant juxta se posita fragmenta: anterior tamen, quæ in apicem obtusum excurrit, portio, acquiri non potuit; interim conjectura est, illam ad minimum ulnæ quadrantem æquare debere. Ipsum ebur temporis diuturnitate, & aquarum calcariarum virtute, ita molle, & fragile redditum est, ut facili negotio comminui possit. Propterea Vir Illustris, circulis, ex orichalci lamellis circumductis illud muni curavit. Prope ipsum inventa sunt alia ossa, sed diuturnitate temporis tam fragilia facta, & ab operariis tam male comminuta, ut qualia sint, judicari non possit: melior tamen fortuna fuit dentis alicujus, quem molarem puto, qui satis integer allatus est, & cum reliquis asservatur, &c. Hæc fossilia nobis occasionem dederunt, de iis, speciatim ebore fossili, paulo prolixius agendi; quod Numen ex alto secundet.

§. I.

Diversa sunt, quibus hoc fossile insignitur, nomina; & ex his præcipua, unicornu fossile, ebur fossile, & spodium fossile. Ratio cognominis, quo fossile dicitur, facile patet; quoniam nempe non habetur, nisi ex profundo terrarum effodiatur. At ebur nuncupatur, quia colore ac figura verum ebur, seu quod idem est, dentem elephantinum apprimè æmulatur; atque a non paucis non sine ratione pro

pro ipso elephantorum dente, inter universale totius mundi diluvium, a fluctuantibus aquis, ad terræ interiora latibula demando habetur. Vnde etiam Spodii nomen derivatur. Spodium enim, licet generatim cinerem, cum primis metallicum denotet; strictiori tamen significatu, indicat ignis tortura calcinatum ebur. Quum vero fossile ebur, plerumque calcinatum ac friabile reperiatur; inde vocatur spodium.

§. II.

Hæc itaque duo nomina naturæ rei omnino convenire videntur: at tertium, quod unicornu audit, respectu originis, vulgi fabulis, figmentisque debetur. Dicunt enim, fossile nostrum, si æmuletur cornu, nihil esse nisi cornu istius animalis, quod rarissimum dicunt, unicornem vel Monocerotem, ein Einhorn, olim ab ipso vel deciduum, & in terræ abyssum sepultum, vel in diluvio hinc inde submersum. Si consulamus historiæ animalis scriptores; quatuor in iis recenseri deprehendimus animantium terrestrium unicornium genera. Primum est Rhinoceros, qui cornu reflexo, & adunco præditus, hostisque dicitur elephantorum. Conf. PLINIVS *hist. anim. L. 8. cap. 20.* Alterum sunt boves Indici, conf. idem PLINIVS *cap. 2.* Tertium asini Indici, de quibus legas ARISTOTELEM *hist. anim. Lib. 2. cap. 1.* ÆLIANVM *de anim, Lib. 4. cap. 52.* & quartum denique est Origes, seu capræ genus; cuius meminit, BARTHOLINVS *tr. de unicornu p. 65.* De horum existentia, nullum est dubium, si scriptoribus fides haberi potest, non auritis solum, sed etiam oculatis testibus: quod autem Monocerotem, seu Unicornu κατ' ἐξοχὴν dictum,

dictum attinet; varia quidem de ipso narrant antiquiores, sed quivis eorum peculiarem, & ab alio diversam suggerit descriptionem, meram fere olentem fabulam.

§. III.

Cum primis ridicula sunt, quæ Hebræorum magistri de hac fera, Monocerote, perhibent. R. *Juda* in libro *Rabba* refert, illam tantæ conditam fuisse magnitudinis, ut a Noacho arcæ suæ includi nequiverit. R. *Jacobi* in Comment. ad *Psf.* 22. v. 22. narrat, Davidem pascendo forsan gregi intentum in unicornem dormientem ascendisse; cum corporis & cornu vastitate, montis specie delusus esset. Interea, dum excusso somno elevaretur Monoceros, perterritum Davidem, feræ, quam montem crediderat, insidentem, versis ad Deum votis, templum ejus longitudinis, quam cornu Monocerotis æquabat, centum videlicet cubitorum, serio vovisse, si præsentis eriperetur periculo. Deum precibus annuisse, & in terrorem Monocerotis immisisse leonem; unde ita increvisse timorem Davidis, ut exclamasset: Salva me Domine ex ore leonis; & a cornibus unicornium eripe me.

§. IV.

Forlan hæc, similesve Judæorum traditiones, ansam præbuere tot de Monocerote commentis. Si vero scriptores rerum naturalium evolvamus; occurrunt multi, qui dictæ bestię existentiam defendunt, formamque describunt. Ex horum numero sunt SOLINVS *Polyhist.* cap. 55. PLINIVS *nat. hist.* Lib. 8. cap. 21. ÆLIANVS Lib. 16. de animal, cap. 20, & Lib. 17. cap. 44.

ISIDORVS *Lib. 12. Etym. cap. 2.* GARCIA AB HORTO *Lib. 1. arom. hist. cap. 14.* & LUDOVICVS VARTOMANNVS *Lib. 1. navigat. cap. 18.* qui se ipsum duos vidisse adfirmat. Verum ob plane variam, quam exhibent, hujus animalis descriptionem, vero omnino simillimum est, auctores istos nunquam nec vivum, nec mortuum vidisse istud. Quare non pauci quoque de ejus existentia dubitarunt, quos inter MERCVRIALEM *tr. de febris Lib. 5.* PARÆVM *Lib. 20. cap. 39.* SACHSIVM *in Monocerot. pag. 38. allegasse sufficiat.* Quicquid autem sit; cum ab omnibus Monocerotis cotnu colore nigrum describatur; illud vero fossile, quod ex terris eruimus, album sit ac subcinereum, certa sequitur conclusio; hocce fossile, neutiquam pendere a sic dicto Monocerote.

§. V.

Nihilo tamen minus haud statuerem, inane Monocerotis esse nomen, nec ulli animalium competere; sed facio cum aliis auctoribus, qui experientia multiplici fulti, & tanquam *αὐτόπτοι* testes, affirmarunt, monocerotem, animal & monstrum esse marinum, balænarum genus, in Grœnlandico mari reperiundum: id quod OLAVS MAGNVS *Lib. 21. cap. 10.* THOMAS BARTHOLINVS *hist. anat. Lib. 4. cap. 4. ac tr. de unicornu pag. 164.* TVLPIVS *Lib. 4. obs. med. cap. 59.* & SACHSIVS *Monocerot. pag. 26. seqq.* attestantur, & ipsam animalis anatomiam suppeditant. Huic animali assignant cornu longissimum, mucrone acuto præditum, rectum, durum, cavum, tamque album, ut nitidissimo ebori videatur simillimum. Jam vero ex effossis unicornibus ea,

quæ olim celebriora fuerunt, veluti Dionysianum, Veneum, Antwerpiense, Helveticum, Ultrajectinum, &c. dicto balænæ cornui per omnia fuerunt similia; uti fusius explicat SACHSIVS dicto libro pag. 83. Ergo verisimile est, ea fossilia, quæ indescripti cornu forma in terræ passim reperiuntur gremio, esse dentes seu cornua illius piscis: de quo infra plura loquemur.

§. VI.

Iam revertimur, unde digressi sumus, & monendum putamus: per ebur, spodium, ac unicornu fossile, intelligi illa subjecta duriora atque ex albo cinerea, quæ ossibus animantium ex ovo similia, ex profundis terrarum cavernis eruuntur: pressius enim illa describendi, hic nondum locus est. Inserta plerumque sunt terræ limosæ ac arenosæ: & quod natalem locum attinet, illum in multis Europæ regnis reperiri, auctores fide digni perhibent. Cum primis hujus fossilis ferax est, specus ille subterraneus Hercyniæ prope Elbingerodam, quem dicunt die *Baumanns Höhle*: ubi permulta eboris fossilis fragmenta & olim eruta sunt, & adhuc eruuntur: quorum quædam admodum curiosa in Illustris Præsidis Musæo conspiciere licet. Conf. etiam GESNERVS de lap figur. pag. 158. NEANDER *Physices Part. I. pag. 128.* FR. IOEL. *Pract. T. V. Sect. 3. pag. 139.* Effodi quoque ebur nostrum, in Thuringia, testatur LIBAVIVS *part. 3. singular. L. 8. C. 17.* In Misnia, FABRICIVS *annal urb. Misnæ L. 3.* in Hassia SCHROEDER *pharm. med. cbym. l. 3. c. 4.* GESNER *l. c. pag. 254.* non procula Spiia EISEN MENDER *tr. de. febrib. mal. pag. 36.* porro in Suevia, Helvetia, Bohemia, Moravia, Silesia, Franconia, Italia &c. Conf.

Conf. BAVSCHII *tr. de Unicorn. pag. 189. seqq.* Nec Hal Saxonum destituta in suis terræ cavernis, hoc fossili subiecto est: testante D. D. LERCHIO *in diff. de Oryctographia Halensi*, quam sub Illustri Præside nostro ventilavit; *pag 41.*

§. VII.

Hoc loco peculiaris debetur animadversio, illis ossibus, quæ in Siberia reperiuntur, de quibus NOVELLAE PETROBURGENSES, maximeque adjectæ ipsis epicrises, nos certiores faciunt: neque minus in ACTIS SVECIAE *Tom. II. anno 1725.* fusius agitur. Vberrimus ibidem ossium, ex imis montium proventus est, insignisque varietas, veluti crania, vertebræ, costæ, tibiæ, brachia atque dentes &c. tantæ quidem magnitudinis, ut Elephantum ossibus valde sint æqua, quin non raro ea largissime superent. Pleraque porosa ac friabilia conspiciuntur, præter dentes, quos tantæ duritiei inveniunt, ut eadem inde parare possint vasa, quæ verum ebur suppeditat. Quin stupenda est magnitudo, dentis cujusdam, in dictis NOVELLIS *de anno 1730. pag. 323.* allegata, qui pondere suo 280 libras superavit, & paullo recurvus fuit, sicut & plurimi reliquorum adparuerunt.

§. VIII.

Neque vero alienum erit, ex iisdem Novellis hic repetere, opinionem, quam incolæ Siberiæ, de horum ossium origine foveant. Putant nimirum, esse quoddam animal, Elephanti magnitudine, colore nigrum, binis cornibus instructum, quod Mammont dictum, non nisi in profundo terrarum commorari posset; quoniam aëri expo-

expositum subito periret. Et his deberi ossa prægrandia existimant; maxime cum illa vetustate diversa, & plus minus recentia adpareant. Erroneam esse opinionem, quis non videt? Verum Eruditissimus Societatis Petropolitanae Collega, BAYERVS egregie monstravit, ortum hujus fabulae in acceptum ferendum esse, AL-CORANO TVRCARVM, ex cujus 27. *Surata* recenset monstrum Mahomedis, de bestia, terrae exploratrice, atque sub finem mundi terram egressura, commentum: simul vero ex MSCtis chronicae Ruthenicae ostendit, Tartaros olim, Muhamedana religione imbutos, Sibiriam inhabitasse: unde eam traditionem derivat.

§. IX.

His in parenthesi allegatis, devenimus ad nodosam quaestionem; num ebur fossile ad animale, anne minerale pertineat regnum? Vtraque opinio suos invenit Patronos. Sunt enim, qui figura horum subjectorum, ossa animalium exacte referente, convicti, illa ad animale regnum numerare voluerunt; sed dum concipere haud quiverunt, unde animalia ad tantam terrarum abyssum devenerint; illa potius ad minerale regnum accensere maluerunt. Habent itaque ebur fossile pro marga, a subterranea aqua seu liquore lapidifico soluta, & posthæc, evaporata subtiliori materia, in lapideam, friabilem, ossibus ustis similem substantiam coagulata. Figuras autem tam varias, tamque mirabiles ludentis naturae beneficio deberi autumant; prout enim marga illa, adhuc mollior, in hanc vel illam terrae cavernulam, seu cavitatem incideret: augeri atque crescere in illa tam diu, quam multo fortior incumbentis terrae esset resistentia,

sententia, atque sic explere suam matricem, ejusque figuram æmulari. Defendunt hanc opinionem BOETIVS A BOOT, OLAVS WORMIVS, BARTHO- LINVS, BAVSCHIVS, eamque fusius explicare conatur RHIEM *diff. de ebore fossil. Aldorffi Noricorum anno 1682. habita §. 16.* Argumento illis sunt variæ figuræ, vel vegetabile, vel animale aliquod æquantes, quæ in lapidibus, quos nemo ex animali seu vegetabili regno generatos diceret, insigni arte impressæ non raro deprehenduntur. Quidni igitur, putant, natura jocans lapides in figura cornuum ac dentium efformare posset: eum illa, teste AGRICOLA *de nat. fossil. Lib. 7. cap. 22.* lapidis arborum similes procrearet?

§. X.

WOLFFGANG WEDELIVS, Vir celebris, *Progr. de ebore fossili*, distinctione quadam sibi consulturus, dividit unicornu fosfile in figuratum, & formam dentis aut osis cujusdam distinctius exprimens; & minus figuratum, aut irregulari forma præditum. Prius pro veriis animalium ossibus, longo tempore ad terram damnatis, omnino habet; alterum vero pro minerali marga, ac vera saxorum medulla, quæ mediae inter bolum & cretam esset naturæ, venditat. Et denique BECHERVS, unicornu fosfile ex aqua sulphurea coagulata generari scribit, *Metallurg. part. 1. pag. 5.*

§. XI.

Verum enim vero, juxta nostram sententiam, chymica horum subjectorum analysis, docere nos debet, cujusnam sint profapiæ. Prius vero, quam illam perquiramus; monere juvabit, figuras vegetabilium ac anima-

nimalium lapidibus impressas, neutiquam jocantis, ludentisque naturæ testimonium præbere; tantum abest, ut potius confirment, vera animalia vel vegetabilia, terrarum profundo immissa, earundem auctores fuisse. Quum enim vegetabile, aut animale quodcunque terra obrutum, incidit forsan in materiam tophaceam, mollem adhuc, & perfunditur postea spiritu seu aqua lapidifica: imprimit sua vestigia matrici suæ, ipsum vero vetustate tempotis corrumpitur. Hæc vocantur inerustata; & differunt a petræfactis, quæ sunt partes animalium seu vegetabilium in lapideam revera mutatæ substantiam. Illa deprehenduntur in tophaceis; hæc calcariis lapidibus. Neque vero ab istis ad ossa, sub eboris fossilis nomine reperiunda concludere licet; quippe quæ ad minerale regnum neutiquam pertinere, eorundem principia, ac alia experimenta confirmant.

§. XII.

Quod si igitur ebur fosfile, chymico subijciamus scrutinio, illud non secus ac alia ossa præbebit destillatione sal volatile siccum ac fluidum, & non nihil olei empyreumatici: ustum dein in occluso nigrescet; aperto igne in albam terram vitrescibilem abibit, a qua sal quoddam fixum elui potest: quod cum nitro mixtum in alcalinum corpus redigi, & eum parca frittæ vitri copia maritatum, in vitrum semiopacum lacteum commutari potest: quemadmodum SAMUEL CARL in *Lapide Lydio* tufius demonstravit. Jam vero cuncta hæc phænomena, non nisi ad animale regnum applicari posse, perpetuæ est observationis: Ergo ebur fosfile, sobolem esse regni animalis nemo negare poterit.

Neque

Neque enim attinet nos, siue sit illud figuratum, siue minus tale: hoc enim olim figuratum esse potuit, & forsan vel temporis vetustate, vel effodientium incuria in plures partes disscissum fuit. Interim non negamus, quin dentur non figurata fossilia, vulgo pro ebore fossili venditata; quæ revera mineralis sunt prosapiæ, & margæ seu medullæ saxorum nomen merentur: verum ebur seu unicornu fossile incongrue dicuntur.

§. XIII.

Quæ cum ita sint; per ebur, spodium, seu unicornu fossile, nihil aliud intelligo, quam osseam, cujuscunque sit, animalis partem, olim intra terras absconditam, & in earum profundis speluncis, continua aquarum evaporatione, philosophice calcinatam. Assentitur huic sententiæ HOEHSTEDERVS, dum *observ. medicin. Dec. 5. cas. 9. spodium*, inquit, *non est metallicum sed ossis cujusdam portio, siccitate terræ exsiccati, siue jam sit elephanti, siue alterius animantis os vel cornu.* Et si conferamus affectiones, quæ huic subjecto competunt, eas omnes ita comparatas esse reperiemus, ut ossibus calcinatis adprime convenient. Tales sunt 1) ratione consistentiæ, quod sit subjectum friabile, levi unguium rasuræ obtemperans, & ope mortarii in pulverem facile redigendum, 2) ratione coloris, quod sit album, cinereum, punctis nigris notatum: ossa vero animantium ad albedinem omnino calcinari, notum est: 3) ratione odoris, quod carbonibus injectum, empyreumaticum animalem spiret odorem; & Bauschius tract. de unicornu fossili, hunc observavit valde gratum, similem ei, quem lac cum amygdalis tritum exhibet: 4) ratione sa-

poris, quod terreum, cretaceumque præbeat, & linguæ adhærescat; & quod 5) denique aquæ immissum cum ipsa ebulliat: quæ cuncta phænomena a natura offis usti, seu calcinati neutiquam aliena sunt.

§. XIV.

Neque vero dixerim, cuncta ossa, quæ ex terræ latibulis eruuntur, esse semper calcinata: dantur enim etiam petræfacta, sed hæc ad eboris fossilis classem minime pertinere statuo. Præterea calcinationis gradus valde differt: quædam enim adeo friabilia sunt, ut mox manibus conteri queant; quædam vero duriora, ac recentibus fere similia deprehenduntur, ut limæ subijci, ac varii generis vasa inde parari possint. Hæc differentia triplici nititur fundamento: vel enim dependet ab ipsa loci natalis diversitate, vel ipsius ossis varia constitutione, vel denique temporis ratione, prout plus minusve diu os tale a terra sepultum fuit. Sic constat, arenosa loca ad calcinanda ossa esse aptissima; dentesque minus obsecundare calcinationi, quam alia ossa.

§. XV.

His præmissis, jam succedit determinanda quæstio, cuiusnam animalis sint ossa, sub terris reperiunda? Mea quidem sententia neutiquam ad certum animantis genus restringere licet effossa passim ossa: sed ea variis animalibus propria reperiri. Quæ in forma oblongi cornu conspectui se sistunt; vulgo quidem, sed falso Monocerotæ terrestri attribui, supra dictum est: plerumque Elephantæ ossa ob magnitudinem accusantur; quid? quod vulgus non raro se Gigantum seu Enackim sceleta videre credat. Verum certitudo in ejusmodi casibus

bus obtinebitur, ex collatione repertorum ossium, cum descriptione ac Sceletis aliorum vivorum animalium. Frequentissima sunt elephantorum ossa: unde quoque nomen eboris originem traxit: Hæc cognoscuntur facile, si conferantur cum Anatomia Elephanti, quam Dublini in Hibernia anno 1681. dedit, Anglicoque idioma te publici juris fecit A. MOVLINVS. Ad hujus normam examinavit, totius Sceleti anno 1696. Tonnæ in Thuringia effossi figuram, ERNESTVS TENTZELIVS, peculiari epistola, ad Antonium Magliabechium exarata; atque deprehendit, Sceleton illud Elephantico ex ovo fuisse simile. Verum præter Elephantina, aliorum quoque animantium ossa, terræ damnata latere, quis negaverit? Museum rerum naturalium, quod in Orphanotrophæo Hallensi floret, ostendit cornu magnum, bovis Polonici simile; quod integro bovis sceleto, ad albedinem calcinato, & ante aliquot annos in arena prope Hornburgum reperto adhæsit. Non procul quoque ab Hala Saxonum, in pago Wigthai, erutum aliquando fuisse cornu rupicaprae, testatur D.D. LERCHE, in allegata superius d. ss. pag. 41. De Sceleto alcis Maslæ detecto, eruditam relationem scripsit HERMANNVS. Et quod speciatim cornua ista passim effossa attinet: ea, si descriptioni Monocerotis marini, à SACHSIO in ejus Monocerologia delineati & Narwhal dicti, convenerint; pro hujus cornu, vel potius dente haberi omnino possunt. Conf. THOMAS BARTHO-LINVS tr. de Unicornu, pag. 112. & OLAVS MAGNVS. Sic JOH. SEYFRID medull. memorab. nat. fol. 593. tradit, anno 1663. Quedlinburgi in campo quodam integrum monocerotis sceleton, capite elevato fuisse repertum,

cujus fronti cornu plusquam quatuor cubitos longum adhæsit.

§. XVI.

Intricatior vero est disquisitio ; unde animantium, nobis plane peregrinorum ossa, ad nostram devenerint terram ? HOECHSTEDERVS *olf. med. dec. V. cas. 9. pag. 651.* non naturæ artificio, sed mercatorum aut diligentia aut astu, erui hoc fossile ebur credit. Neque etiam negandum est, quin sæpius impostorum lucro inhiantium versutia fiat, ut os quoddam animantis, arte calcinatum, arenis profundius mandetur ; tumque illud erutum, pro naturæ artificio, ac genuino ebore fossili, caro pretio vendatur : quemadmodum id ipsum in specu illo subterraneo, quem *die Baumanns-Höhle* dicunt, factum fuisse, ipse testatur Excellentissimus Præses. Verum enim vero, exinde in totum, spodii fossilis, natura calcinati existentiam negare velle ; repugnat experientiæ, qua illud ex profundis terrarum latibulis, ad quæ nemini hominum accessus ferme fuit, erutum esse, non pauci fide digni testantur viri.

§. XVII.

Quare vero simillimum pluribus eruditorum visum fuit, quod dicta ossa tempore diluvii universalis, sub terra fuerint recondita. Docent nimirum sacræ literæ, eo tempore non modo totum terrarum orbem undique aquis inundatum fuisse ; verum etiam omne terrestrium animantium, quæ Noachus arcæ suæ haud inclusa habuit, genus periisse. Quidni igitur fieri potuit, ut Elephantorum, & aliorum animantium cadavera ex Africa, aliisque remotissimis terris, rapidissimo aquarum

rum fluctuantium impetu, ad Europam, ejusque varias regiones deportata fuerint: quæ vastissima sua magnitudine, defluentibus posthæc aquis, terra specificè graviora, huic se profundius immerferunt. Namque ne terra quidem potuit firmare suum colam, quin & desuper experta fuerit succussationes illas, eversa, disjecta, disrupta, quassata, neque enim verba suppetunt satis ad id exprimendum: & pressione illa duplicata irati ætheris, & rarefactarum, ebullientium, ferocientium aquarum, motus intestinos in visceribus suis, in centro quasi suo, passa horrendissimos, summa imis, ima summis turbata, confusa, diruta, universa, inquit, WEDELIVS Progr. de unicornu fossili pag. 15. Atque sub hoc eodem diluvio factum esse credo, ut monstra marina ad hæc vel illa loca devoluta, exsiccata paululum aqua, ibidem substiterint.

§. XVIII.

Neque obstat, quo minus credamus, particulares terrarum inundationes antiquissimis temporibus hinc inde factas, iisque varii generis animantia, præsertim indigena, suffocata, ac in profundum præcipitata fuisse. Sed nec inficias iverim, quin ipsi homines consulto animantium cadavera in profundas devolverint cryptas, quæ temporis vetustate arena, terraque adimpletæ fuerunt. Accedit proximior origo illius eboris ac unicornu fossilis, quod in Italia reperitur: siquidem notum est ex Romana historia, Hannibalem olim quam plurimos in Italiam transtulisse Elephantos; qui mortui, ac tandem terræ demandati fuere. Conf. CÆSALPINVS tr. de metallicis Lib. 2. cap. 40. Quicquid vero sit, devenerint hæc fossilia in terram, undecunque velint: satis

satis est, quod pertineant utique ad animale regnum, testante non solum figura, sed & analysi chymica.

§. XIX.

His diductis, specialius considerata veniunt momenta quædam, quæ circa historiam eboris fossilis, Halæ Suevorum eruti notari merentur. Atque primum occurrit cornu illud sic dictum, in templo S. Michaëlis appensum, de quo videndum, quale sit. Ex profapia monocerotis marini illud esse, refutat hujus descriptio à SACHSIO *pag. 70.* allegata: siquidem illud recto itinere in acutum decurrit apicem. Nostrum vero cum recurvum paulo sit, videtur referrendum esse, ad dentes Elephantinos. Sed deterre, fateor, ab exacta determinatione, nos posset stupenda illius magnitudo, qua quinque adæquat centenarios. Interim periculum faciemus, an ex scriptorum testimoniis, & analogia, huic magnitudini aliquam fidem conciliare queamus? Antiquissima historiarum monumenta, de magnis Elephantis, eorumque dentibus multa litteris consignarunt. ERASMVS FRANCISCI memorat ejusmodi dentis, 150. libras pendentis; & VARTOMANNVS in Sumatra duos vidit, qui appensi 336. libras pendebant. Nec minoris molis illi fuisse debuerunt dentes, quos, testantibus PLINIO, ac POLYBIO in diffitis ac extimis Africæ oris incolæ, postium palorumque loco usurpant. Quamvis enim Elephantis illius, quam tales dentes indicant, magnitudinis nostris temporibus sint rarissimi, quin vix occurrant: forsan tamen in remotioribus terris, quas nemo nostratum accessit, reperiuntur, aut forsan antiquissimis temporibus ita reperti fuerunt.

runt. Ceterum & color, & acuminata, recurvaque figura, & cavitas, Cornu Halensis, significant, illud ad Elephantinos dentes esse referendum.

§. XX.

Quod attinet ea spodii fossilis fragmenta, quæ hodie adhuc circa Halam Suevorum eruuntur, cum primis ea, quæ fodina limosa præbet: notari meretur, quod cuncta & ossa calcinata, & petrefacta, tam ligna, quam animalia plerumque deprehendantur, in terra calcarea, argillacea ac arenaria; quoniam hæc, illis subjectis fovendis aptissima est. Contra incrustata in terris potissimum tophaceis quiescunt: in *Luff Stein*. Deinceps memorabilis est altitudo loci, unde effoditur: quæ in hac fodina sex virorum longitudinem superat. Observamus enim, hoc fosfile subjectum plerumque insigni profunditate sub terra sepeliri. Possidet etiam Illustris Præses, dentem elephantinum recurvum, qui in pago quodam, *Esperstedt* dicto, haud procul ab Hala Saxonum sito, super lapideis stratis, profunditate viginti quatuor ulnarum ex terra, cum multis aliis ossibus, in frustra discissis, fuit repertus.

§. XXI.

Quæ sub ruinis incendio absumptorum urbis domiciliorum reperta sunt eboris fossilis fragmenta: absque dubio talia fuisse, multa sunt, quæ testantur momenta. Primum limus rubicundus, qui sal nitri, cuius spiritum quidam lapidificum vocant, præbuit, aptus est ad fovenda talia subjecta. Deinceps animalis ejus naturam testantur, friabilitas, color ex albo cinereus, & quod ab Illustri Præside carbonibus injectum,

foetorem sparserit animale. Nec dubium est, quin frustum illud magnum, septem cum dimidio pedes longum, si integrum fuerit, accuratius ostendisset, ad quod animalis genus pertinuerit: de quo tamen iusta est suspicio, Elephantis esse dentem, cumprimis, quoniam talis adhuc minor, & reliquis frustis recentior in eodem loco fuit repertus. Ceterum adhuc monere decet, fossile nostrum ubi reperitur, non uni cuidam loco includi, sed late dispergi, claro documento, quod in hisce locis numero plura animantia suum obtinuerint domicilium.

§. XXII.

Addemus adhuc pauca de usu medico nostri fossilis: atque primum quædam de unicornu veri virtutibus ex veteribus excerpemus. Hujus enim vim contra venena summam, & fere magicam deprædicarunt, adeo, ut auro pretio æquale olim fuerit æstimatum. PHILOSTRATUS LEMNIVS *in vita Apollonii Thyanei* L. 3. cap. 1. & AELIANVS *Lib. IV. de animal. cap. 52.* testantur, Indos ex illis cornubus fecisse pocula, referentes, nullis morbis, nec veneno affici inde bibentes. Vnde Poeta cecinit:

*Vnaque in fronte superbi
Cornu, quod Reges Indorum protinus aureis
Orbibus includunt, & vina liquentia potant,
At tum nec morbos uti sentire feruntur,
Nec quæ inter menses occulta hausere venena.*

Verum sicuti existentia ipsius animalis dubia est: ita vires quoque ipsius cornu nullæ sunt; & si etiam illud
revera

revera existeret, nullam tamen aliam ipsi virtutem attribuere possemus, quam quæ cornu cervi ac ebori recenti inest.

§. XXIII.

Majori fundamento itaque de unicornu fossilis effectu medicinali disserere licebit; in quo extollendo valde sunt occupati quidam medicorum, dum illud effectibus simile pronunciant recenti monocerotis cornui; cum primis si recens fuerit. Notabilis est historia, quam de ea refert PHILIPPVS HOECHSTETTERVS, cum obs. med. decad. V. casu 9. p. 636. ita scribit: *Obtulimus duobus canibus æqualis stature, utrique nucis vomice in lacte drachmam unam, uni eorum vero unicornu verè rasuræ paullo post ad grana duodecim in eodem succo: amba convulsi miras sensere contorsiones, a quibus alter, cui cornu exhibitum erat, vomuit, & convulsiones leviores sensit, qui vivus & alacer tertio dimissus est die: alter qui solum nucem sumpsit, multis agitated convulsionibus, spatio mediæ horæ periit. Postera die, ejusdem cornu vires experti sumus in alio cane, cujus convulsio multa, at non lethalis, & hic sine vomitu convaluit. Ab illo tempore innumera cornua, pro vero monocerotis vendita, probæ subjeci, sed frustraneo effectu. &c.* Plerumque fossile hoc pro remedio, contra venena, febres malignas, pestilentiam, insignissimo venditatur, cum primis à vulgo: quare cordi gratum esse, idque cum reliquis visceribus laxis roborare, à veneno confirmare, huic adversari, pestem abigere, epilepsiam, syncopen, cordisque tremorem per sanare dicitur.

§. XXIV.

Verum supra laudatus HOECHSTETTERVS *loc.*

ait. pag. 635. jam dicit : *Fabulantur de maxima hujus Spodii efficacia, ac si cordis spiritus purificaret, corroboraret, animi deliquio prodesset, malignitati resisteret, & plane eas obtineret vires, quas attribuunt cornui monocerotis. Ego hæc spodia, ossa ac cornua ditioribus, & fictis gaudentibus libenter relinquo; fidant iis, quantum & quamdiu libet: mihi cum Cratone cornu cervi placet.* Et huic sententiæ plures medicorum adstipulantur, nostroque fossili cornu cervi, vel os de corde cervi, vel ebur recens substituunt: uti videre est, apud FRANCISCVM DE VERVLAMIO in *hist. vit. & mort.* pag. 191. JORDANVM de *phœnom. pest. tr. 3. c. 9. p. 594.* Multi exsiccantem, & adstringentem ebori fossili, maxime quod friabile est, tribuunt virtutem: quare teste BOETIO à BOOT *tr. de lap. & gemm. cap. 243.* ad alvi profluvia, gonorrhœam, fluxum album, hæmorrhagias nimias, ventriculi ac jecinis laxitatem, vermes enecandos, laudatur; externe ulcera ad cicatrices perducere, ad ambusta & intertriginem prodesse, & in pollinem tenuissimum redactum, & cum lacte oculis instillatum, oculorum lacrymis & lippitudini mederi fertur.

§. XXV.

Nostra sententia non plane omni usu medico carere hoc subjectum autumamus; at cum HOFFMANNO in *Clave ad Schræd.* pag. 190. monemus, ut cum eo prius in canibus periculum faciamus; quoniam facile est, ut ab exhalationibus subterraneis, veneni quidpiam secum ducat. Fovet illud substantiam terrestrem tene-riorem, ac salinam: & cum bolis exacte convenit: hinc adstringendi leniter, exsiccandique virtute pollet;

&

& pulveribus quoque diaphoreticis interne adhibendis, aut temperantibus, in nimis sanguinis & humorum profluviis, cum fructu admisceri potest. Quod vero ejus vim antepilepticam attinet, de hac multum dubitamus. Quamvis enim remedia, ex animali regno defumta, specificam omnino in morbis convulsivis, & epilepticis inveteratis possideant vim: attamen crebra experientia comperit Illustris Præses, ea non nisi recentia hac laude digna esse; nec ullum os calcinatum, eo effectum pollere. Profecto, si verum fateri licet, commodè supersedere possumus ebore fossili; & in ejus locum alia absorbentia, viliora & parabilia quæ diaphoretica simul pollent virtute, ab animalibus parata, & recentia & usta, majori commodo & minori pretio substituere possumus.

NOBILI ET PRÆCLARE DOCTO
DNO. CANDIDATO
PRÆSES.

EXquisitiorem rerum naturalium cognitionem non tantum ornare sed & perficere Medicum rationalem, nemo facile nostro tempore, nisi qui pulcherrimo hoc studio destitutus est, in dubium vocabit. Multi sunt, qui naturam tantum per speculationes & subtiliores de rerum indole ideas cognoscunt & aestimant. Alii vero ipsi naturæ imperare ambiunt; cujus generis sunt, qui res agunt, & naturam rerum corporearum per varios effectus, quos experimenta chymica & mechanica ostendunt, introspicere & explicare laborant, & exquisita phænomenorum, quibus naturæ leges continentur, scientia opera divina imitari contendunt. Et tales oportet esse, qui ad interiora sacra artis Medicæ penetrare gestiunt. Veteres Medicorum vera scientia physica experimentalis caruerunt, & neglecta etiam corporis humani philosophia, terminos, non nisi ignorantia & phantasiæ fœtus, loco verorum conceptuum infelici sydere in doctrinam Medicam introduxerunt. Felicius autem in eo nostrum ævum est, quo per experimenta & inventa tum physica tum anatomica solertissimi viri
artem

artem salutarem rirum quantum excoluerunt at-
que illustrarunt, & relictis abditis, ad exercendam
artem nihil omnino facientibus, in scientiæ formam cor-
poris humani philosophiam redigere laudatissimo stu-
dio allaborarunt. Ego itaque vehementer lætor, quan-
do tirones artis nostræ in Academiis studio physico &
anatomico imbui video; Quo nomine etiam non pos-
sum, quin ex animo Tibi Clarissime Dne. Candida-
te gratuler, cum non modo salutaria, quæ usui practi-
co inserviunt, præcepta ex ore eruditissimorum in nostra
Academia Virorum indefesso studio imbibisti: sed & in-
super non minori industria rerum physicarum & cu-
riosarum notitiam Tibi comparasti: de quo præser-
tim ego testari possum. Nam cum vires in senectute
mibi relictas, juvenibus in præclaro hoc studio insti-
tuendis adhuc impendere solitus sum; lectionibus Tu-
istis nunquam non magno discendi cum ardore inter-
esse voluisti. Ejusdem Tuæ in physicis industria testem
exhibet præsens Tuum inaugurale specimen; quo cu-
riosam non minus quam utilem de ossibus subterraneis
maxime ebore, sive elephantis dente, quod hinc inde
ex lapidicinis eruitur, quale ingentis & plane mirandæ
virtutis in Tua patria repertum est, materiam per-
tractare annisus es. Plures adhuc quidem sunt, qui
hæc animantium ossa ceu universalis diluvii rudera
negare audent; at sine omni fundamento. Quod si
exactam

exactam eorum figura, materia, structura, & forma cum animantium partibus convenientiam intueamur, & insuper consideremus, quod igni tradita foetorem salis volatilis oleosi spargant, & quod grandis vitri caustici beneficio, in vitream plane massam colliquantur; quae phaenomena, uti a me variis experimentis cum unicornu, quod in meo rarithecio conservo, institutis, observata sunt, tantummodo animalium ossibus propria deprehenduntur; de veritate rei, & quod dubitandi locus amplius non supersit, satis clare convincimur. Applaudo itaque merito Tuo instituto, quod hoc paulo curiosius & subtilius thema evolvere in hac dissertatione allaboraveris. Equidem nihil habeo, quod magis voveam, nisi ut felicissimis, quos per quadriennium Academicum dirigente Divina gratia ac benedictione in studiis Tuis uberrime expertus es, successibus etiam conamina Tua practica secundentur; ut inde & Tui, & alma patria & miseri agroti fructus repetere possint exoptatissimos.

Vale Dab. Hale D. XI. Januar.

MDCCXXXIV.